

Martin Fahlgren

Fallet Göran Skytte – Från Mao till Jesus

I sin bok *Omprovningar* (2015) diskuterar David Brolin ett antal kända svenska sextiotalsradikaler, av vilka de flesta varit mer eller mindre inspirerade av maoismen och som senare gjort upp med sina vänsterståndpunkter. De utgör ingen enhetlig grupp och även efter de lämnat sin vänsterradikalism så spreds de ut över i stort sett hela det politiska fältet – från socialdemokratin och högerut. Många försökte också på olika sätt ideologiskt motivera sin brytning med vänstern.

Det finns dock en figur som nämns i Brolins bok, men inte närmare diskuteras, och som bryter detta mönster, nämligen den kände journalisten Göran Skytte.

Skytte är otvivelaktigt begåvad på flera andra sätt än som skribent. Således gjorde han redan på 1960-talet sig känd som en skicklig jazzmusiker (främst som trumpetare) som senare även började spela folkmusik. Han medverkade också i framträdanden och skivinspelningar med Mikael Wiehe, där han trakterade såväl trumpet, som flöjt och dragspel.

Men det som här främst intresserar oss är givetvis hans politiska utveckling och karriär, som inleddes i Vänsterns ungdomsförbund (VUF). Men en kort tid efter det att VUF brutit med VpK (våren 1970) och bildat *Marxist-Leninistiska Kampförbundet* (MLK), blev han en ledande medlem i *Förbundet Kommunist* (FK), en maoistisk grupp som bildades sommaren 1970 genom utbrytning ur MLK.¹

Skyttes politiska aktivism i FK blev dock inte heller särskilt långvarig, för han lämnade ganska tidigt FK för att inleda en framgångsrik journalistisk karriär, först på *Aftonbladet* och sedan som TV-man, med de omtyckta samhällsprogrammen *Rekordmagazinet* och *Skytte* (där han själv var programledare). Denna yrkesbana slutade dock med en ordentlig krasch – Skytte genomgick en djup personlig kris, vilken ledde till att han blev frälst och vände ut och in på sin politiska åskådning – han hamnade långt ut på högerkanten. Han började skriva i *Svenska Dagbladet*, men har senare främst medverkat i högerkristna sammanhang. Han har författat flera böcker som handlar om trosfrågor och sin egen omvändelse, bl a självbiografien *Omvänd* (2008), som samma år kommenterades av Per-Olof Mattsson i *Internationalen*.²

En som kände Göran Skytte väl, och som på nära håll kunde följa hans förvandling från en progressiv samhällsorienterad journalist till en reaktionär samhällsfrånvänd dito, är Jan Guillou. Guillou tar upp detta i sin självbiografiska bok *Ordets makt och vanmakt* (2009), ett avsnitt som vi ska återge nedan.

Egotrippad

För mig framstår Skytte som en sorglig figur. Både Mattssons recension av hans självbiografi och Guillous skildring anser jag bekräftar bilden av en figur som genomgår en halsbrytande förvandling från ateistisk socialist/kommunist till reaktionär religiös förkunnare och skribent.

Det kan tyckas som att den gamle och den nye Skytte är två helt olika personligheter. Men det finns ett drag som hela tiden varit utmärkande hos honom: Han har alltid varit extremt självcentrerad och självupptagen – egotrippad skulle man också kunna säga. Allt kretsar kring den egna personen, som alltid vill vara i centrum. Han har ett enormt behov av att omgivningen ska se upp till honom. Detta är samtidigt ett stort problem, som medför en stor press, eftersom

¹ FK:are från den tiden har berättat att Skytte redan då var mycket mån om att framhäva sig själv och att han ofta fungerade som en översittare som kunde vara nedlåtande och orevlig mot medlemmar och sympatisörer vars åsikter eller andra egenskaper som han av någon anledning inte gillade.

² Denna artikel, "Vad vill Gud med Göran?", ingår i samlingen [Angrepp från höger och avfall från vänster](#).

han måste leva upp till den bild av sig själv som han vill förmedla till omvärlden. Och när denna press blir för stor, då bryter han ihop. Guillous redogörelse för Skyttes karriär som programledare i SVT illustrerar detta mycket tydligt. Han blåste upp sig själv så mycket att han allt mer tappade kontakterna med verkligheten och en ond spiral av psykisk ohälsa satte igång. Det slutade med ett psykiskt sammanbrott och Skyttes religiösa omvändelse. När han väl styrt in på den vägen så började det hela på nytt, men denna gång verkar det som om han känner sig mer hemma och uppskattad, han har fått en stor grupp beundrare ...

Vi överlåter nu ordet åt Jan Guillou.

Martin F

Guillou om Skytte

[Följande är hämtat från Jan Guillous bok *Ordets makt och vanmakt* (2009), s. 396-8.]

Sista säsongen med *Rekord-Magazinet*³[1989], som vi ännu inte visste skulle bli den sista eftersom vi själva inte hade några som helst planer på att sluta, var vi nere i en och en halv reporter. Jan Hemmel, Christoffer Barnekow och Ebbe Gilbe hade förflyttats och åtminstone Hemmel och Christoffer sprang omkring och gjorde program om obegriplig eller åtminstone mycket modern konst.

Lars och jag hade fått erbjudande om att, sammanslagna med Barnjournalen som vi var (vilket var ett hönshus lett av en hysterisk stolle som då och då försvann), få anställa en, säger en, frilansjournalist som reporter. Förutsatt att frilansjournalisten bodde i Malmö.

Där bodde Göran Skytte, då en av mina närmaste vänner. Dessutom var han mitt i en framgångsvåg och räknades som en av landets bästa journalister. Skulle vi anställa honom?

Lars och jag hade nu arbetat åtta år tillsammans, vi var sammansvetsade och ofta vildsint grälände, särskilt i samband med alkohol som det förstås blev när vi gick ut efter jobbet på kvällarna för att repetera våra timslånga diskussioner om programmet och om journalistiken. Den stora konkreta frågan blev nu om vi skulle anställa Göran Skytte och det var en plågsamt svår fråga.

Han var alltså en av landets just nu hetaste journalister och han bodde, som föreskrivet av SVT, i Malmö. Så långt var det enkelt. Problemet var alls inte journalistiskt.

Han föreföll däremot klart disponerad för att bli tokig om han kom till teve. Vi hade två mycket drastiska exempel på tevegalenskap på nära håll i Malmö, Mr Barnjournalen Bengt Fahlström och programledaren för "Här är ditt liv", Lasse Holmqvist. Vi hade haft med dem båda att göra och vi betraktade dem som mentalt otillräkneliga och det var ur vårt raa medicinska perspektiv inget problem med diagnosen, de var tevegalna. De tålde inte ljuset, betraktade sig båda som större än livet ena stunden och bröt samman, försvann eller bad till Gud i nästa stund, och det var förfärligt att ha dem på nära håll.

Göran låg klart i riskzonen att bli sån, det var vi överens om. Han gick redan omkring och talade om sig själv som en av Sveriges två bästa journalister (antydningvis var jag den andre, antydningvis var han den förste) och det var illavarslande. Televisionär belysning på Göran skulle skada honom.

Men var vårt ansvar verkligen Görans mentala hälsa? Vi hade väl inga psykiatriska kvalifikationer, vår dystra prognos var i den meningen hopplöst ovetenskaplig. Var inte snarare vårt primära ansvar att försöka rädda vad som räddas kunde av programmet genom att anställa en av landets bästa journalister?

³ Programmet startades 1986.

Vi drack öl och grälade som galna, på gränsen till slagsmål och båda hann vi under diskussionernas gång byta ståndpunkt flera gånger. Det slutade ändå med att vi anställde Göran, då fortfarande min nära vän.

Och han blev blixtnsabbt tevegalen. Det började oskyldigt med att han införde nyheten med ”ståuppa” i inrikesreportage, alltså den ständiga nödlösningen när reportern står framför kameran och berättar det man inte har tid att få fram bilder på, eller råd, eller lust. Enligt gällande tevekutym var ”ståuppa” reserverat för utlandsreportage. Göran stred hårt för reformen och moderniseringen, att införa detta fjantande även i inrikesreportage, nämligen hans egna. Men han överarbetade snart sin reform, dök upp som pippin i ett gökur var tredje minut med en mikrofon i handen.

Nästa steg var mer problematiskt och lite skrämmande. Han började rita tittarsiffror i tendenskurvor som han ägnade stor möda och satte upp på väggen i sitt rum. Kurvorna visade att såfort Göran Skytte var i bild så steg tittarsiffrorna. Men när programledaren kom in i bild så sjönk de.

Knappt ens idag vore det tekniskt möjligt att mäta sådana små och snabba svängningar i tittarfrekvens. Vid slutet av 80-talet var det definitivt omöjligt, särskilt för en ensam man på sitt tjänsterum.

Året därefter [1990] kom Malmö-TV olyckligtvis att ha gett honom ett eget program som hette ”Skytte”, där han fick träffa många kända människor. Det gjorde förstås inte saken bättre. Men det var efter att *Rekord-Magazinet* hade försvunnit.

Sen bar det utför. Han började gå i psykoterapi för att behandla sin egen storhet. Sedermera övergick det i religiös kris och flykt från vänstern till den religiösa högern och senare dök han upp som ledarskribent i Svenska Dagbladet där han inte bara bekände sina synder på den tiden han varit kommunist, utan också varnade för rödskäggen och kommunistfaran inom Svenska kyrkan.

Lästips – andra ”avfällingar”

Det finns givetvis fler vänsteravfällingar än Göran Skytte. De flesta gjorde inte heller så dramatiska brott med sitt förflutna som han. Flera av dessa behandlas i artikelsamlingen [Angrepp från höger och avfall från vänster](#) av Per-Olof Mattson.

Exempel på andra som gjort upp med sitt förflutna i bokform, är Håkan Arvidsson (*Vi som visste allt*, Atlantis, 2008) och Bo Gustafsson (*I övermorgon socialism*, Gidlund, 1981). I den tidigare nämnda boken *Omprövningar. Svenska vänsterintellektuella i skiftet från 70-tal till 80-tal* (Celanders, 2015) tar David Brolin upp flera av dessa.

Se även [De som vände med högervinden](#) av Kjell Östberg, som tar upp flera andra mindre kända ”avfällingar”, bland dem en av de allra mest extrema (vid sidan av Skytte), nämligen idéhistorikern Svante Nordin, som hamnade långt ut på den konservativa högerkanten.

En klassiker när det gäller kommunistiska ”renegater” är [Vi trodde på kommunismen](#). Där ingår bidrag från ett antal internationellt kända författare som bröt med stalinismen under slutet av 1930- eller 1940-talet, bl a Louis Fischer⁴, André Gide, Arthur Koestler, Ignazio Silone, Stephen Spender och Richard Wright. Se även Isaac Deutscher: [Exkommunistens samvete](#), som är en kritisk recension av *Vi trodde på kommunismen*.

⁴ Bl a känd för sin grundliga Lenin-biografi: [Lenin](#).